No. 91. **1847.**

DE TIJD.

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon droit.

Deze COURANT verschijnt te AMSTERDAM, Dingsdags, Donderdags en Zaturdags. Het abonnement voor 3 maanden is *f* 3,00; voor de buitensteden *f* 3,50; franco door het geheele Rijk. *Brieven, Gelden,* enz. FRANCO te adresseren aan het Bureau dezer COURANT.

DONDERDAG, 28 JANUARIJ.

Advertentien van acht regels en daar beneden worden tegen *f* 1,75 geplaatst; meer dan acht regels [illegible] cents per regel. — Voor alle advertentien wordt bovendien [illegible] zegelregt betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

AMSTERDAM, 27 Januarij.

De debatten, welke in de Kamers der Pairs van Frankrijk, ter gelegenheid van het adres ten antwoord op de troonrede, hebben plaats gehad, zijn onder meer dan één opzigt merkwaardig. Daarbij zijn slechts twee punten behandeld: de Spaansche huwelijken en de inlijving van Krakau. Het eerste is bepaaldelijk besproken door den heer Guizot, minister van buitenlandsche zaken, het tweede door den graaf van Montalembert.

De heer Guizot heeft zich het genoegen gegeven een omslagtig verhaal voor te dragen nopens de wijze, waarop de Spaansche huwelijken tot stand zijn gekomen. Hij heeft daarbij de officiëele stukken ter tafel gelegd. Het blijkt daaruit, dat Frankrijk en Engeland waren overeengekomen, dat de Koningin van Spanje en hare zuster de Infante zouden huwen met eenen afstammeling van Filips V; dat Engeland geen Coburg en Frankrijk geenen zijner prinsen zouden voordragen; en dat men der Koningin omtrent de verdere prinsen van het huis van Bourbon vrije keus zoude laten. De Heer Guizot en lord Aberdeen hebben zich beide getrouw aan deze gedragslijn gehouden; dan naauwlijks had lord Palmerston de portefeuille van buitenlandsche zaken overgenomen van lord Aberdeen, of onmiddellijk zette hij prins Leopold van Coburg op de lijst der candidaten, en dat wel op de eerste plaats, hoezeer Frankrijk nog kort te voren aan lord Aberdeen had verklaard, dat bij de voordragt van een Coburg, het Fransche gouvernement zich het regt voorbehield, om den prins van Montpensier hetzij aan de koningin, hetzij aan hare zuster uit te huwelijken. Het laatste is geschied; en zoo ver als nu blijkt is het ongelijk aan de zijde van lord Palmerston, die zich welligt door eene in Frankrijk gesmeede intrigue heeft laten voortslepen, om in strijd met de gemaakte overeenkomsten den beschermeling van Engeland op de lijst der candidaten te plaatsen. Er is alle waarschijnlijkheid, dat de heer Guizot die onhandigheid door lord Palmerston heeft weten te laten begaan, om de gelegenheid en het regt te vinden, den hertog van Montpensier in Spanje te huwelijken en alzoo Spanje te verbinden aan Frankrijk.

Evenwel wij kennen de zaak slechts van ééne zijde, want in Engeland heeft het ministerie eerst nu de stukken bij het parlement ter lezing gelegd, en lord Palmerston heeft te kennen gegeven, dat zij een nieuw licht over de zaak zullen spreiden. Wij zullen zien.

Intusschen het blijkt uit hetgeen in de Kamers van Frankrijk en Engeland nu is gezegd, dat de zaak geen aanleiding zal geven tot nadeelige gevolgen. De wijze waarop is gesproken, was van weerszijde al te vredelievend, dan dat er vrees voor oorlog kan ontstaan uit de onderwerpelijke verdeeldheid. In het Engelsch parlement is zelf vrij algemeen aanmerking gemaakt tegen den scherpen toon door Palmerston aangeslagen, en eenige leden hebben zich verpligt geacht, de handelingen van Frankrijk goedkeurend, het gedrag van het Engelsch ministerie te laken.

Inderdaad het is maar al te waar, dat de stijl van lord Palmerston ver beneden de waardigheid is van een' minister van buitenlandsche zaken sprekende in naam zijner Koningin. Ieder oogenblik ontvallen zijner pen woorden van spijt en drift, welke duidelijk verraden, dat de minister het leed niet kan verkroppen, dat hem de heer Guizot te behendig is geweest. Er straalt in zijne nota's het bewijs door, dat hij meer wordt aangevuurd door gekwetste eigenliefde dan door zucht voor de belangen van zijn land. Zulks is in het parlement niet onopgemerkt gebleven.

Die gekwetste eigenliefde van Engelands minister zal niet weinig bijdragen om de naauwe hereeniging aan Frankrijk te bemoeijelijken. Zij zal welligt niet meer mogelijk worden zoolang het tegenwoordige ministerie bestaat. Mogt lord Aberdeen aan het roer komen, waartoe voor als nog geene waarschijnlijkheid bestaat, dan zoude zulks gemakkelijk te vinden zijn; want zijn lordschap heeft niet nagelaten in het hoogerhuis de verklaring af te leggen, dat en de heer Guizot, en ook hij zelf hun woord getrouw gestand zijn gebleven.

Over de zaak van Krakau spreken wij in het volgend nummer.

Het ons per Overland-Mail geworden paket uit den Oost bevat, behalve het in ons vorig Nommer medegedeelde uittreksel, niets voorshands ter opname geschikt, dan de handelsberigten, welke wij hieronder laten volgen, en een uitvoerig, belangrijk opstel, waarin een overzigt gegeven wordt van den toestand van het katholicisme in onze Oost-Indische bezittingen. Wij zullen ons haasten, zoo spoedig onze ruimte het zal gedoogen, dit opstel in zijn geheel aan de overweging van onze lezers te onderwerpen.

Men leest in de *Singapore Free Press* het volgende: »Het nieuws van Batavia in deze maand is van weinig belang behalve het berigt, dat de balinezen van Beliting, naar men verneemt, zeer weerspannig zouden zijn en het Nederl. Indisch gouvernement voornemens is, om eene tweede expeditie derwaarts te zenden.

Men verwachtte, dat er deze maand verlof zoude gegeven worden, volgens hetwelk de invoer van duiten in Makassar zoude worden toegestaan, zoodat er niet zulk een vrijdom van handel is als men eerst onderstelde."

Onze gewone correspondent uit 's Hage zendt ons, om het gewigtige der zaak, het volgend meer uitvoerig verslag:

Hooge Raad der Nederlanden.

Zitting van Maandag 25 Januarij.

VOORZITTER Mr. OP DEN HOOFF.

Voorziening in Cassatie van W. Gepkens, Kapellaan te Groenlo, tegen het arrest van het Hof in Gelderland.

Ten elf ure werd de zitting geopend. Eene overgroote menigte belangstellenden had zich bereids voor den ingang van het gebouw van den hoogen raad verzameld; de zaal werd dan ook in hare volle ruimte met toehoorders opgevuld.

Nadat door den raadsheer *van den Velden* in deze zaak verslag was uitgebragt, is het woord gegeven aan den heer advocaat *Blussé*.

Het onderzoek, hier gevorderd, zegt pleiter, betreft niet de zoo veel besproken zaak van den kapellaan *Gepkens*, maar het arrest van het hof in Gelderland in deze zaak geveld. In dat arrest ziet pleiter niets dan een gebouw, door hem aan de regelen der bouwkunst te toetsen, en door den raad tot op de grondslagen te slechten, zoo het slechts in eenig deel daaraan niet voldoet, opdat andere bouwmeesters een nieuw gebouw naar hunne meening daarop grondvesten.

Pleiter herinnert vervolgens aan het beginsel van art. 1 en 427, wetboek van strafvordering. De vraag geldt hier alleen of het hof van Gelderland, verklarende dat bij hetzelve de volledige overtuiging van schuld bestond, die overtuiging, naar het voorschrift der *wet*, door *wettige* bewijsmiddelen heeft verkregen. Pleiter vindt in 's hofs arrest eene doorloopende miskenning der theorie van het bewijs, zoo als de wet die voorschrijft; eene miskenning bepaaldelijk van de theorie der aanwijzingen, op welk het hof de drie hoofdzaken, die in het slot van het arrest worden aangenomen, aannam, zijnde:

1°. dat er een aanslag op het leven van *Maria Wiegerink* is gepleegd.

2°. dat de requirant daarvan de dader was;

3°. dat daartoe voorbedachte rade bij hem bestond.

Die miskenning zal, zoo pleiter vertrouwt, voldoende blijken uit het betoog, dat hij leveren zal, waarbij hij zich tot de twee eerste middelen van cassatie, bij de memorie aangevoerd, zal refereren, doch aanvangen zal met de ontwikkeling der beide laatste middelen. Tot dat einde zal pleiter:

I. het geheele arrest, zoo als het daar ligt, ontleden, d. i. deszelfs opvolgende deelen kenschetsend nagaan:

II. de aandacht van den raad bepalen bij de slotoverwegingen, waarin de drie zoo even opgenoemde daadzaken zijn aangenomen, en vermeldt wordt op welke gronden die aanname plaats heeft. Dit zal pleiter aanleiding geven, om wegens elk der drie daadzaken afzonderlijk aan te toonen, dat zij in strijd met de regelen van het bewijs werden aangenomen.

Pleiter vangt alsnu aan met de ontleding van het arrest. Het dictum wordt voorafgegaan door 25 overwegingen, welke in twee hoofdafdeelingen kunnen gesplitst worden. De 21 eerste overwegingen zijn slechts voorbereidend of preparatoir, terwijl in de 4 slot-overwegingen de drie straks opgenoemde daadzaken, met de mededeeling der gronden worden aangenomen.

Pleiter gaat alsnu kortelijk den inhoud dier 21 preparatoire overwegingen na, omdat hij later naar sommigen zal moeten terug wijzen, en geeft op den voet van het arrest beknopt op, wat in elk dier consideratien wordt overwogen:

A. In de 22ste overweging neemt het hof aan, dat er aanslag op het leven van *Maria Wiegerink* heeft plaats gehad. Het regtskundig bewijs voor dat alles zegt het hof gevonden te hebben naar aanleiding van de in de vorige overwegingen vermelde daadzaken en omstandigheden.

B. In de 23ste en 24ste overweging neemt het hof de schuld des requirants aan op grond der verklaring van M. W. gestaafd door de bepaaldelijk daar opgenoemde daadzaken; terwijl

C. In de 25ste overweging wordt aangenomen, dat het misdrijf met voorbedachten rade is gepleegd, op grond van 2 aldaar bepaaldelijk opgegeven daadzaken.

II. Deze drieledige aanname zal pleiter thans in het *tweede* deel zijner rede nader onderzoeken, na vooraf de algemeene opmerking te hebben gemaakt, dat elk derzelve gegrond is op aanwijzingen, dat is, op het onderling verband van andere daadzaken. Art. 443 strafv. leert hoe dergelijk verband bewezen mag worden, terwijl elk arrest, dat daadzaken opneemt, die niet blijkens het arrest zelf op eene der 4 wijzen bij art. 443 voorgeschreven bewezen zijn, wegens schending van dat artikel in verband met art. 211, door den H. R. moet worden vernietigd. Pleiter zal derhalve nagaan in hoe verre het arrest aan die wettelijke voorschriften voldoet.

A. De eerste daadzaak is het plegen van den aanslag. Als niet bewezen volgens het voorschrift van art. 443 geeft pleiter op, de in de 5de en 8ste overweging voorkomende daadzaken; 1°. dat de wonden door een mesje en priemvormig instrument waren veroorzaakt, en alleen door toevallige omstandigheden den dood niet ten gevolge hadden; 2°. het onwaarachtige van des requirants-oplossing zijner tegenwoordigheid in de Epsweide.

De eerste daadzaak berust op de verklaring van deskundigen, daarin kon het hof geen bewijs voor die daadzaak vinden, dit verbiedt art. 434 (zie *de Bosch Kemper*, deel III, bl. 585); de omschrijving met welk werktuig de wonden waren toegebragt, was geen getuigenis, het was eene meening, bij redenering opgemaakt, juist hetgeen art. 434, al. 2 wraakt; eveneens is dit het geval met de aanname, welke gevolgen die wonden zouden gehad hebben, zoo zij anders waren dan thans; zoodat het hof, die tweeledige daadzaak aannemende op grond van twee beëedigde verklaringen, in openlijken strijd handelde met art. 434.

Het onwaarachtige van den requirants oplossing zijner tegenwoordigheid in de Epsweide, wordt in het arrest bewezen verklaard door alle de daadzaken, omstandigheden en gebeurtenissen, door het hof bij de 7de overweging aangenomen; bijgevolg door aanwijzingen, een bewijsmiddel door art. 443 uitgesloten. Daar toch worden alleen genoemd: 1°. getuigen, 2°. schriftelijke bescheiden, 3°. persoonlijk onderzoek des regters, 4°. eigen erkentenis. Maar aanwijzingen door *aanwijzingen* bewezen: aanwijzingen in de tweede magt, kent de wet niet. (Zie *De Bosch Kemper* D. III. pag. 583.)

Pleiter komt dan ook, na de breedvoerige ontwikkeling van al het bovenstaande, tot de volgende slotsom: hetgeen het hof in die 22ste overweging van het arrest aannam, steunde op *onwettig* bewijs, want het hof vond dat bewijs in het verband van daadzaken en omstandigheden, welke in de voorafgaande overwegingen vermeld waren, en daaronder bevinden er zich twee, die, volgens art. 443 van het wetboek van strafvordering daaronder niet mogen worden opgenomen.

B. Alsnu gaat pleiter over tot de aanname van des reqs. schuldpligtigheid aan de, gelijk hij aanstonds aanvoerde, op *onwettig* bewijs aangenomen misdaad.

Die schuldpligtigheid is vermeld in de 23ste en 24ste overweging van het arrest. De op zich zelfstaande verklaring van M. W. moest noodwendig door het bewijsmiddel der aanwijzingen gestaafd worden. Het hof vond die staving behalve in *andere* omstandigheden (zoo luidt het arrest) in vijf bepaaldelijk opgenoemde daadzaken, welke het hof zegt *wel bewezen* te zijn. Bij gevolg is het verband dier *andere niet opgenoemde* en der vijf aangeduide omstandigheden, 's hof bewijsmiddel. Door de niet opnoeming dier andere omstandigheden is het thans onmogelijk na te gaan, of elk derzelve aan art. 443 beantwoordde, in strijd met art. 211, hetgeen voorschrijft, dat elk arrest met redenen moet zijn bekleed. Men zegge niet dat het hof die *andere* omstandigheden overbodig achtte, tot de aanname der schuldpligtigheid, want waar is het bewijs voor die meening van het hof? zoo dit het geval ware, waarom vergenoegde zich het hof dan niet alleen met de overige vijf daadzaken, waaruit het de schuldpligtigheid wil putten? Waarom beriep men zich dan nog op *andere* omstandigheden? Maar betoogt pleiter verder, ook zelfs onder de vijf wel opgenoemde daadzaken is er een die dit volgens art. 443 *niet* is, en dus niet onder de daadzaken, op welker gezamenlijk verband des requirants schuldpligtigheid werd gegrond, kon opgenoemd worden; deze namelijk, dat het door den besch. opgegevene van hetgeen door hem in de Epsweide zoude zijn geschied, logenachtig is. Deze daadzaak, straks ook reeds bij de motivering van den aanslag opgenoemd, is hier, even als daar, mede door *aanwijzingen* bewezen, en dezulken, pleiter kan het niet genoeg herhalen, mogen volgens art. 443 niet voorkomen onder de daadzaken, op wier verband de regter eene andere aanname grondt. De slotsom van pleiters betoog op bovengemelde punten, komt derhalve hierop neder:

Bij het aannemen der schuldpligtigheid in de 23ste en 24ste overweging schond het hof, zoowel art. 211 als art. 443 v. h. wetb. v. strafvordering, want onder de daadzaken, op welker verband liet hof die aanname grondde, kwamen er zoowel eenige voor, die zelfs *niet* genoemd werden, laat staan uit 's hofs arrest zouden kunnen opgespoord worden, of zij volgens art. 443 bewezen waren, alsook ééne bepaaldelijk opgegeven, welker bewijs, zoo als het is geleverd, door dat artikel gewraakt wordt.

C. In de *derde* plaats komt pleiter tot de aanname van den voorbedachten rade. Het bewijs van denzelven vindt het hof in het verband van slechts twee daadzaken, namelijk, dat de beschuldigde tijdens het plegen van de daad in het bezit is geweest van den priem, en dat hij met Maria Wiegerinck afspraak heeft gemaakt aldaar te komen. Het is pleiter onbegrijpelijk voorgekomen, hoe het hof dien voorbedachten rade heeft kunnen aannemen. De verklaring van Maria Wiegerink zelve, welker geloofwaardigheid het hof boven allen twijfel verheven zegt te zijn, had z. i. die premeditatie moeten uitsluiten. Volgens haar zeggen toch, had die afspraak een ander doel: volgens haar zeggen, zijn er in die zamenkomst volgens die afspraak, zaken gebeurd, die pleiter niet noemen zal, maar die, terwijl zij niet te rijmen zijn met bestaanden voorbedachten rade om te moorden, zeer wel het uitsluitend doel der afspraak konden uitgemaakt hebben, terwijl eerst aan later opgekomen denkbeelden of twisten de aanslag kon te wijten zijn, waartoe een werktuig gebezigd werd, daar toevallig aanwezig, van welks vroeger bezit althans bij den requirant spoor noch teeken in het gansche proces is gevonden. Pleiter eerbiedigt de vaste overtuiging van zijnen kundigen confrère, die hem niet veroorloofde dan op volkomen onschuld des requirants te pleiten; doch hij weet het niet, zoo van de bank der verdediging, subsidiair althans, op het afzijn in allen geval van voorbedachten rade had kunnen aangedrongen worden, of dan niet de aanneming van dien toeleg, aan 's hofs overtuiging onmogelijk ware geworden.

Doch bij dezen raad kan alleen de vraag gelden of die daadzaken elk op zich zelve volgens het voorschrift van art. 443 bewezen zijn, en het antwoord daarop moet ontkennend zijn.

Het arrest, na in de 24ste overweging gezegd te hebben, dat de daadzaken gebeurtenissen en omstandigheden het regterlijk bewijs opleveren, dat de req. is de dader en dat de besch. waarlijk die misdaad heeft begaan, laat er op volgen: dat hierdoor mede het bewijs is geleverd, dat de besch. in het bezit is geweest van het priemvormig instrument, dat, in verband met de afspraak aantoont, dat de besch. vooraf het bepaald voornemen heeft beraamd en vastgesteld, om den aanslag te begaan, met voorbedachten rade.

Pleiter vraagt waarop dat hier noodwendig slaat, noodwendig op de voorgaande overweging, (de aanname van des requirants schuldpligtigheid.) En waar slaat nu dat hierdoor op: op de aangenomen schuld des reqs. of op de daadzaken waarop die schuld is aangenomen? op een van beiden zeker; maar dan ook is in beide gevallen art. 443 geschonden, want altijd zal het bewijs niet op eene der in art. 443 aangegeven wijzen, maar alleen het bezitten van den priem door aanwijzingen verkregen zijn.

Evenmin is ook de bestaande afspraak naar hetzelfde voorschrift der wet bewezen; de regter zegt wel, dat het hem klaarblijkelijk voorkwam, dat de zamenkomst een gevolg is geweest eener voorafgegane afspraak, doch de bewijsgronden der afspraak zelve vindt men nergens uitdrukkelijk vermeld; zagen wij dan straks, zoo eindigt pleiter zijn regtskundig betoog, dat het hof onder de daadzaken, op welker verband het bewijs zoowel van den aanslag als van de schuldpligtigheid des requirants gegrond werd, sommigen opnam, die niet op de bij de wet vereischte wijze worden aangenomen, hier, waar het hof het bewijs van den voorbedachten rade zag in verband van slechts twee daadzaken, bleek het, dat geene dier daadzaken aan dat vereischte voldeden.

En nu wil pleiter het gevraagd hebben, of hij geen waarheid sprak toen hij in den aanvang zeide, dat 's hofs arrest zich kenschetste door eene doorloopende miskenning der theorie van aanwijzingen, en daaruit bleek, dat 's hofs overtuiging omtrent elk der drie aangevoerde hoofdpunten niet door wettelijke bewijsmiddelen verkregen was, zoo als art. 1 en 427 strafv. voorschrijft. Hij zal die bewijs-theorie niet verdedigen. De nederlandsche wetgever, die het oordeel over schuld of onschuld aan bepaaldelijk en levenslang daartoe aangestelde ambtenaren meende te moeten opdragen, heeft aan de burgerij in eene bepaalde bewijs-theorie een waarborg willen schenken tegen de ligtvaardige veroordeelingen, waartoe zij, die dag aan dag schuldigen voor zich zien verschijnen, welligt konden vervallen. Pleiter zal niet beoordeelen, of deze waarborg noodig zij, al dan niet, doch dit is zeker, dat die voorschreven bewijs-theorie die niet oplevert.

Elk regter, die overtuiging van schuld heeft verkregen, zal zoo slechts twee getuigen voor hem zijn verschenen, onverschillig wat zij hebben verklaard, een arrest of vonnis kunnen stellen, dat aan art. 433 al. 2 beantwoordt en tegen vernietiging door dezen raad gevrijwaard is. Pl. ziet in die bewijs-theorie niets dan lastige bemoeijelijking voor den regter, zonder eenige meerderen waarborg voor de burgerij, dan elke gemotiveerde overtuiging zou geven. Maar die theorie staat eenmaal in de wet, en zoolang ze daarin staat, moet ze nagekomen worden, en is de hooge raad daar, om voor hare nakoming, zoowel als voor die van elk ander deel der wet, te waken. En zoo de raad nu nagaat, niet alleen, hoe schrikkelijk de misdaad en hoe zwaar de straf is, welke bij dit arrest werd uitgesproken, maar ook hoe veler gemoederen deze zaak in beweging heeft gesteld, hoe velen partij voor en tegen hebben gekozen, ja, hoe sommigen, ofschoon ten onregte, teedere belangen van meer uitgebreiden aard daarin betrokken wanen, of in het spel brengen, en eindelijk dat, nadat door den hove van Gelderland de requirant tot den doodstraf veroordeeld was, een ander is opgestaan met de verklaring dat door hem de aanslag op M. W. gepleegd was, en deze bij die verklaring is blijven volharden, terwijl, welke ijverige pogingen men daartoe ook van de zijde van het hof en van de zijde der verdediging, in het werk heeft gesteld, tot op dit oogenblik spoor noch teeken is gebleken van eenige omkooping of andere beweegreden, die dezen kan hebben aangezet, om, strijdig met de waarheid, de verklaring van eigen misdaad af te leggen, en zich aan de schrikkelijke gevolgen daarvan bloot te stellen, zoo gij dat alles nagaat, zegt pl. nagenoeg ten slotte, dan zult gij met mij instemmen, dat het van het hoogste belang is, dat de beslissing, welke zij ook zij, aan alle de voorschriften der wet beantwoorde, en van die zijde althans boven alle aanmerking verheven zij.

Welnu, ik toonde u aan, hoe die voorschriften daarbij zijn miskend. Ik stel u in de gelegenheid die beslissing uit dien hoofde te vernietigen. Gij zult, vertrouw ik, die aangrijpen, en eenen anderen regter bevelen, om, volgens de voorschriften der wet, de waarheid, welke zij zijn moge, zoo zonneklaar aan den dag te brengen, dat alle regtvaardige gemoederen in zijne beslissing overtuiging en bevrediging vinden."

Betreffende de inhechtenisneming van Jan ter Linde — niets!

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS. 25 Jan. Eergister avond ten acht ure heeft Z. M., omringd van de koninklijke familie, de groote deputatie van de Kamer der Pairs ontvangen, aan het hoofd van welke zich de president en de groot referendaris bevonden.

Een getal van honderd Pairs hadden zich bij de deputatie aangesloten.

De hertog Pasquier heeft aan Z. M. de voorlezing gedaan van het in de laatste zitting door de kamer aangenomen adres.

De Koning heeft geantwoord:

»Ik ben zeer getroffen over de gevoelens, die de kamer der Pairs jegens mij en mijne zonen aan den dag legt. Voornamelijk dank ik haar voor de medewerking, die zij gedurig aan mijne regering heeft verleend en voor de ondersteuning, die zij haar geeft ten einde voor Frankrijk de voordeelen te behouden, welke het geniet en waarvan de handhaving der orde de eerste voorwaarde uitmaakt.

»De rampen, die op sommige gedeelten onzer bevolking drukken, vervullen mij met de diepste smart. Gij zult voortdurend onze pogingen ondersteunen om derzelver last te verligten en derzelver duur te verkorten, en het strekt mij tot genoegen u het vertrouwen te openbaren, dat de welvaart van Frankrijk, het voorwerp van al onze wenschen, in weerwil van deze smartelijke beproevingen, dien weg van vooruitgang zal blijven bewandelen, waarmede het mij zeer aangenaam is, mij zelven met u te kunnen gelukwenschen."

— Laatstleden Vrijdag heeft de Kamer der Afgevaardigden, bijna zonder eenige discussie, het wetsontwerp betreffende den invoer van granen en meel van het buitenland aangenomen.

— Te Perigueux heeft eene schandelijke ergernis plaats gehad. Een priester, die tijdens de groote omwenteling was afgevallen, gehuwd, en eindelijk dezer dage, in spijt der aanmaningen van zijn bisschop, Mgr. George, onboetvaardig was gestorven, had zelf het verlangen te kennen gegeven, van niet op katholijke aarde te worden begraven. Desniettegenstaande hebben de ongodisten van Perigueux met geweld het lijk in de kerk gevoerd, onder de medehulp der politie en plaatselijke autoriteiten. Een bakker, voormalig zanger der kerk, heeft de lijkgezangen bij de doodkist gedaan, die aan den voet van het hoofdaltaar was geplaatst. Op last van den bisschop was de kerk in tijds van hare sieraden ontdaan geworden, de altaren ontkleed, het Allerheiligste verwijderd, en de tabernakels ten teeken van rouwe geopend.

Als een tegenhanger van dit voorval vernemt men, dat de burgemeester van Jouval (Ardennes), die tevens herbergier is, den geestelijke, gereed om de middernachtsmis te vieren, alsmede de geheele schare van gemeentenaren, die ter bijwoning dezer plegtigheid was vergaderd, op eene willekeurige wijze en onder het bezigen van de beleedigendste woorden bevolen heeft, terstond de kerk te verlaten, vermits hij alleen over die plaats te gebieden had en er niets mogt geschieden buiten zijne toestemming. Deze uitdrukkingen wekten misnoegdheid bij het volk, zoodat de priester de menigte vermaande om zich stil te verwijderen, en hij zelf, na zijn priesterlijk gewaad te hebben afgelegd, daartoe het voorbeeld gaf. De burgemeester verliet de kerk het laatst en sloot zelf de deur. Tot heden toe heeft men nog niet vernomen, dat hij door het openbaar ministerie wegens deze schanddaad is bemoeijelijkt geworden.

— De heer de Châteaubriand heeft aan den vervaardiger van een dichtbundel den volgenden brief geschreven:

»Ik zal op uwe laatste verzen antwoorden, Mijnheer. Indien ik mijn leven weder beginnen moest, dan zou ik niet één woord schrijven en ik zou geheel onbekend wenschen te sterven; maar ik zou altijd Christen zijn zooals ik het geweest ben en meer nog dan ik het ben geweest. Wanneer men alles rekent, dan blijft er in het leven slechts eene zaak over, namelijk de godsdienst; zij is het, die der wereld orde en vrijheid geeft en na dit leven een beter leven. Ik heb ongetwijfeld, gedurende mijn verdrietelijk bestaan, oogenblikken van onzekerheid en kwijning beleefd; maar terwijl ik de eindpaal nader, die ik weldra zal bereikt hebben, zijn mijne schreden vaster geworden en ik heb des te meer vertrouwen op die toename mijner krachten, daar mijn geest nog niets verloren heeft van de kracht der jeugd; ik ben gebleven zoo als ik altijd geweest ben. Ik heb in de staatkunde voor alles de vrijheid verkieslijk geacht: Ik heb gewild, dat zij van de koningen zou uitgaan, omdat het mij toescheen, dat zij, van het beginsel van het gezag uitgaande, minder zou afschrikken en beter toegepast zou worden. Hebben de koningen zulks niet gewild, het is niet mijne schuld, en ik heb hun dikwijls genoeg hun lot voorspeld, bijaldien zij een verkeerden weg insloegen. Nu, vallen de koningen; ik blijf hun getrouw meer uit gevoel van eer dan uit genegenheid; het leven heeft alleen eenige waarde door deszelfs gelijkheid en regtschapenheid. Ziedaar Mijnheer, mijn tegenwoordige toestand: ik bereid mij om als een vrij burger, een getrouw koningsgezinde en een christen uit overtuiging te sterven. De toekomst der wereld ligt in het Christendom, en de oude maatschappij, die thans tot ontbinding overgaat, zal na eene of twee eeuwen in het Christendom herleven.

CHATEAUBRIAND."

ENGELAND.

LONDEN, 25 Jan. Men spreekt thans veel van leeningen, door de gouvernementen van Frankrijk en Engeland te sluiten en over de moeijelijkheid om die geldelijke operatiën tot stand te brengen. Zoo was er alhier onlangs sprake van eene leening van tien millioen £, welke ons bestuur zou willen ontwijken, door middel van

eene uitgifte van aanwijzingen op de schatkist. Maar het zal ons bestuur even bezwaarlijk vallen als aan Frankrijk, van op dit oogenblik zulk eene menigte billetten van de Exchequer te plaatsen.

— De Koning van Hanover heeft 1,000 £ laten storten om Ierland te ondersteunen, in zijne kwaliteit van hertog van Cumberland en kanselier van de universiteit van Dublin.

— De *Presse* beweert, dat lord Palmerston zijne plannen aangaande Egypte nog niet heeft laten varen, alleen met dat onderscheid, dat hij het niet wil bemagtigen, maar koopen. Er moeten reeds aanbiedingen te Alexandrië en te Constantinopel zijn aangekomen, opdat Engeland na den dood van Mehemet-Ali, volgens reeds bepaalde voorwaarden diens regten zal beërven. Het spreekt van zelf, dat dit berigt blijft voor rekening van de *Presse*.

DUITSCHLAND.

BERLIJN, 20 Jan. Men verneemt met genoegen, dat onze regering voor hare rekening 30 à 35,000 last rogge en tarwe te St. Petersburg heeft gekocht, welke bij open water zullen worden aangevoerd. Deze lofwaardige maatregel van voorzorg vermindert natuurlijk de vrees voor eene verhooging van broodprijzen en belet grootelijks het winstbejag der speculanten.

— Men meldt uit Koningsbergen, dat de aldaar gevestigde afdeeling der Gustaaf-Adolf vereeniging den 13 dezer na langdurige debatten met 60 tegen 44 stemmen, Dr. Rupp en Dr. Wechsler tot hare afgevaardigden bij de aanstaande buitengewone hoofd-vergadering heeft benoemd. *(Ztg. f. Pr.)*

WEENEN, 18 Jan. Het heeft Z. M. den Keizer behaagd, bij eigenhandig schrijven van 16 dezer, Z. K. H. den aartshertog Stephanus, tot stedehouder van Hongarije te benoemen, bekleed met hetzelfde gezag en dezelfde waardigheid als zijn onlangs overleden vader.

— Oostenrijk en Beijeren zijn overeengekomen aangaande de daarstelling van eene spoorweg-linie van Triest, in onmiddellijke verbinding met den Rijn, loopende langs Weenen, Salzburg, Munchen, Ulm, Stuttgart en Heilbronn.

MUNCHEN, 16 Jan. Wij vernemen uit eene goede bron, dat onze Hoogw. Aarts-bisschop Carel August, op aanstaanden Zondag 24 januarij, in de domkerk door den pauselijken nuncius Mgr. Morichini met het H. Pallium zal worden bekleed. Den volgenden Zondag zal de plegtige intogt en intronisatie van den Hoogw. opperherder plaats hebben.

Men leest in de *Presse* een brief uit Bern van den 19 Januarij, waarin wordt berigt, dat de groote raad den vorigen dag vergaderd is geweest. Deze zitting schijnt van langen duur te zullen zijn, wanneer men de menigte wetsontwerpen in aanmerking neemt, die ter behandeling zullen worden aangeboden. Het gouvernement van Bern, thans Vorort, heeft veel moeite om in den grooten raad eene meerderheid te verkrijgen. De meeste voordragten, die het aan de achtbare vergadering voorstelt, worden verworpen of ondergaan groote wijzigingen, vermits het personeel van dien grooten raad grootendeels bestaat uit nieuwe leden, die zelven verwonderd zijn, dat zij in eene wetgevende en oppermagtige vergadering zitting hebben. Inderdaad het schijnt dat de kiezers van Bern juist diegenen tot leden van den grooten raad hebben willen verkiezen, die onder de neringdoende lieden van het platte land de minste geschiktheid bezitten voor hunne ambtsbetrekking. De meesten zijn wagenmakers, hoefsmeden, herbergiers, kruideniers, kleermakers, bierbrouwers, enz. ja zelfs vindt men onder hen den beul van Buren, eene kleine stad aan de Aar gelegen! Uit deze soort van lieden nu bestaat meerendeels het personeel van den grooten raad, en ofschoon men onder die klasse van menschen voorzeker zeer achtenswaardige burgers aantreft, schijnt het echter alsof men niet deze, maar alleen de grootste levenmakers en volksgezinden ter nationale vergadering heeft willen afvaardigen. Zoo kan een schrander lid van den raad ook geene voordragt doen aannemen, of hij moet zich eerst in de gunst van de meerderheid der plattelands-leden indringen, en met hen spreken, hetzij in de kroeg hetzij in hunne winkels.

Het Bernsch gouvernement, hetwelk voorzeker eenige mannen van talent bezit, ziet deze zamenstelling van den raad met leede oogen aan. Lieden als Köller, Ochsenbein, Funk, Schnyder en anderen, die zoo krachtdadig tot de laatste omwenteling hebben mede gewerkt, kunnen daarop niet den minsten invloed uitoefenen en verwenschen dus luid het ongelukkig artikel van de grondwet, waarbij aan alle ambtenaren van den staat de zitting in den grooten raad is ontzegd.

De Russische dagbladen maken gewag van nieuwe overwinningen door het leger in Circassië behaald, en hoofdzakelijk van de dappere verdediging van het fort Golowin aan de oevers van de Zwarte Zee; waarvan de bezetting slechts 500 man bedroeg, terwijl het getal belegeraars 6000 beliep. Het verlies van den vijand wordt op 500 begroot. De Russen hadden slechts vier dooden en twaalf gekwetsten. De Keizer heeft dit wapenfeit met bevorderingen en eereteekens beloond.

— Men zegt, dat Rusland, gebruik makende van zijn protectoraat, maatregelen neemt opdat de Moldavische jongelingen, die gemeenlijk te Parijs komen studeren, door hun gouvernement genoodzaakt worden, hunne studiën in het kadettenschool te St. Petersburg te komen volbrengen, op straffe van in hun land hunne burgerlijke en staatkundige regten te verbeuren.

Men verzekert dat de Fransche gezant te Constantinopel deswege uit naam van zijn gouvernement vertoogen bij den Divan heeft ingediend.

Men meldt uit Constantinopel, dd. 7 Jan. aan de *Sémaphore de Marseille:* »Eene zeer ontrustende tijding, en die door den opperraad van de geneeskundige dienst met een overigens bekend doel zoo veel mogelijk wordt gesmoord, is thans bekend geworden, namelijk dat de pest te Tabriz, Agadjik en Bayeriet zou zijn uitgebroken. Sommige geneesheeren houden deze ziekte voor eene eenvoudige typhus; anderen beweren echter, dat het werkelijk de pest is.

— Een brief van Constantinopel van den 30 December meldt, dat de internuntius van Oostenrijk zich moeite heeft gegeven om de toestemming van den Divan tot de inlijving van Krakau te bekomen. Redschid Pacha, heeft, na eene zamenkomst met den Engelschen gezant, zijne toestemming geweigerd, omdat hij die inlijving beschouwde als eene schending van gesloten tractaten.

ITALIE.

ROME, 14 Jan. Gisteren den 13, den dag van het octaaf van het feest van Driekoningen, begaf zich het volk van Rome, even als de vorige dagen, volijverig naar de kerk van St. Andreas, della Valle, alwaar de Z. E. P. Ventura predikte. Intusschen verscheen de beroemde prediker niet, en begonnen zijne toehoorders reeds te vreezen, dat hij ziek mogt zijn, toen eensklaps het klokgelui de onverwachte komst des H. Vaders aankondigde. Ik zou te vergeefs trachten u de vreugde en de bewondering der geloovigen te beschrijven, toen zij Z. H. den kansel zagen beklimmen. Ik zou u reeds heden deze zoo apostolische toespraak van het Opperhoofd der Kerk willen uiteen zetten, maar gij begrijpt ligtelijk, dat, ik tot morgen wacht, om mijne herinneringen te verzamelen en ze met die mijner vrienden te vergelijken, die even als ik, het geluk hebben gehad, de woorden van dit zoo verheven standpunt aan te hooren.

(Dus luidt het ontwijfelbaar naauwkeurig berigt door zijnen correspondent te Rome aan de *Univers* medegedeeld. In de *Amsterdamsche Courant* en het *Handelsblad* van heden wordt deze buitengewone gebeurtenis op eene verschillende wijze opgegeven, en wel zóó, dat, volgens de lezing dier bladen, de Heilige Vader den beroemden P. Ventura (»den monnik," zegt het *Handelsblad* op smadenden toon!) niet zeer heusch zou bejegend hebben. Die bladen toch vertellen, dat de redenaar niet alleen reeds het spreekgestoelte beklommen had, maar reeds tot het tweede gedeelte zijner redevoering was gekomen, toen de Heilige Vader de kerk binnentrad, en toen door P. Ventura den kansel deed ontruimen. Aan zulk eene onheusche behandeling blijkt echter Z. H. de Paus ten eenemale vreemd gebleven te zijn; maar zoo de *Amsterdamsche Courant* en het *Handelsblad* Zijne Heiligheid daartoe in staat achtten, en zulk een vertelseltje ter goeder trouw opdischten, — het was omdat zij de *Sémaphore de Marseille*, die nog al van snakerijen houdt, liever op zijn woord geloofden, dan het humaan karakter van Pius IX te raadplegen en te overwegen, of dit zich aan zulk eene onheuschheid kon schuldig maken. Ook de *Allg. Augsb. Zeit.* van 22 Jan. bevestigt de lezing van de *Univers*. Red.)

— Men meldt uit Ancona, dat er in sommige streken van den Kerkelijken Staat wanordelijkheden hebben plaats gehad ter zake van de duurte der granen. Een decreet van Z. H., dd. 3 Januarij, waarbij de uitvoer van granen is verboden, heeft echter het volk spoedig tot de orde teruggebragt.

Ook in Toskanen hebben eenige opschuddingen plaats gehad, welke echter door kracht van wapenen bedwongen zijn, met behoud van den vrijen uitvoer.

STADSNIEUWS

BURGERLIJKE STAND.

ONDERTROUWD (21 Jan.): M. J. Giulini en R. E. M. A. Giroldi.

BEVALLEN (21 Jan.): C. J. M. Alberdingh Thijm, geb. van Berkel, D. — (23 Jan.): G. Oldenboom, geb. Bisschop, doode Z. — C. Froger, geb. Stork, D. — (24 Jan.): J. C. M. Dronsberg, geb. van Rees, D. — C. Gritters, geb. Doublet, Z. — (25 Jan.): H. Zeven, geb. Engels, D. — S. E. Haupt, geb. Straatman, D.

OVERLEDEN (20 Jan.): J. A. Watering, 45 j. — W. H. van Dragt, 37 j. — S. J. Holthuizen, wed G. F. Bitter, 61. — C. E. Jansen, geb. Poestkoke, 62 j. — H. Schröder, 54 j. — Christina A. Schmitt, 33 j. — (21 Jan.): Maria M. Bennink, 19 m. — (22 Jan.): H. Heilbron, 38 j. — A. V. Farensbach, 1 j. — J. Lijdsman, 75 j. — A. Gerritsen, wed. H. H. Betzien, 76 j. — H. van Varick, 88 j — (23 Jan.): J. Brinkman, 71 — J. F. Balwé, 42 j. — (25 Jan.): H. Keijser, 1 j — (26 Jan.): H. L. D. Meintz, 43 j. — H. Jonckers, wed. J. van Outersterp, 84 j.

HANDELSBERIGTEN.

AMSTERDAM, 27 Januarij.

Koffij zonder verandering, wegens het ijs kunnen geene verzendingen plaats vinden, hetwelk den omzet hinderlijk is

Suiker geraffineerd, door de raffinadeurs hooger gehouden, als zijnde niet genegen tot de laatste prijzen te verkoopen.

Rijst voortdurend hooger, ordinair blank Java, Rotterd. Conditie betaald; 245 v. Carolina, per Angelique in het Nieuwe-Diep leggende, zijn op *f* 18 verkocht.

Tabak iets beter, en worden in de tweede hand eenigzins hoogere prijzen besteed.

Naar *Zuidzeetraan* blijft vraag tot *f* 32, doch is daartoe niet te bekomen. De voorraad is zeer klein.

Tarwe 130 ℔ Rost. *f* 405, in ent.; 126 ℔ n. Gron. *f* 375; 129 ℔ Rost. *f* 400, in ent.

Rogge 117 ℔ Petersb. *f* 306; 117, 118 ℔ dito *f* 304, 302; 124 ℔ Zweeds. *f* 325; 121 ℔ Odessa *f* 318; 125 ℔ Rusl. *f* 325; 119 ℔ Petersburg *f* 314; 120 ℔ Taltsch *f* 310; 118 ℔ Petersb. *f* 310; 119 ℔ ger. dito *f* 310; 119 ℔ Odessa *f* 312, in ent; 120 ℔ Odess. *f* 315; 119 ℔ Pruiss. *f* 317; 120, 122 ℔ dito *f* 320, 328; 124 ℔ Rost. *f* 318, in cons.

Haver 85, 86, 87, 88 ℔ o. fijne *f* 198.

Op 9 vaten olie te leveren, in April Ek. 59; Sept. en Oct. 59½. *Raapolie* per 6/w. *f* 36; Vliegend 35; primo Mei Ek. 33¾ à 4; Sept. 34½; Oct. 34½; Nov. 34¾ Dec. 35. *Lijnolie* per 6/w. *f* 32; Vliegend 31. *Hennipolie* per 6/w. *f* 34. Vliegend 33.

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN.

26 JAN.			gebl.	27 JAN. 4½ u.			gebl.
NEDERL., Werkel. Sch. à	2½	pCt.	$58\frac{3}{16}$	58⅛	à	58½	58½
Dito Dito	3	»	70⅞	$70\frac{15}{16}$	»	70⅞	$70\frac{13}{16}$
Dito Dito op resc.	3	»	$70\frac{15}{16}$	$70\frac{13}{16}$	»	71	$70\frac{15}{16}$
Dito Dito	4	»	90⅞	90⅞	»	91⅛	$90\frac{15}{16}$
O. I. Leening	4	»	90⅝	$90\frac{13}{16}$	»		
Amortis. Syndic.	4½	»			»		
Dito Dito	3½	»		87⅛	»	88	
Handel-Maatschappij	4½	»	172⅝	172⅞	»	173⅛	[illegible]
Haarlemmermeer	5	»		106⅛	»		
Aand. Rijn-Spoorweg	4½	»	103	103	»		
Aand. Holl. S. M.		»			»		
BELGIE,	4½	»			»		
Dito	2½	»		50¾	»	51	
Dito bij Rotschild	2½	»			»		
SPANJE, L. bij Ard. van 85 £	5	»	$19\frac{5}{16}$	19¼	»	[illegible]	
Dito bij Dito onb. et.	5	»	$19\frac{5}{16}$	18¾	»	[illegible]	
Dito	3	»	35⅝	35⅞	»	[illegible]	
Dito Binnenl. à 6 m.	3	»	30	$29\frac{13}{16}$	»	$30\frac{1}{16}$	30
Coupons Ardoins		»	16⅞	16½	»	16⅝	
Passive		»	$5\frac{5}{16}$		»		
Deferred		»			»		
Fransche Uitgest.		»			»		
PORTUGAL, te Londen	3	»	38⅛	38	»	38⅝	38
Dito Dito	4	»	$35\frac{15}{16}$	36⅞	»	$37\frac{1}{16}$	$36\frac{15}{16}$
Dito Binnenl. à 1 Conto	5	»			»		
RUSL. Ob. H. 1798 en 1816	5	»	105⅝	105¾	»	105¾	
Dito Dito 1828 en 1829	5	»	104½		»		
Ct. b. d. 1831 en 1833	5	»		96⅝	»		
Dito bij Hope	4	»	87¾	87⅝	»	88	
Dito bij Stieglitz en C°.	5	»	87⅛	87⅛	»	87⅜	
Cert. te Hamburg	5	»			»		
Inschrijving in Assignat.	6	»	68	68	»		
Cert. van Dito	6	»	69¼	69⅝	»		
POLEN, Certific.	4	»			»		
Dito Aand. met Loten fl 300		*f*			»		
Dito Dito fl 500		»		141	»		
AMERIKA, Phil. Bank	6	pCt			»		
Dito	5	»			»		
Dito Bank-Actiën			4⅝	$4\frac{9}{16}$	»	4½	

Oostenrijk, Met. 5 pCt. 105¾, ⅞; dito 2½ pCt. 57⅞; Braz. 5 pCt. 87⅛; Mexico 22¼, ⅜; Grieken $6\frac{11}{16}$.

Koers van het Geld: Beleening 4 pCt., Prolong. 4 pCt. Wissel-Disconto 4 pCt.

Wisselkoers.

2/m. Hamburg 35½; Zigt dito 35⅞; 2/m. Londen 11 87½. Zigt Londen 11.95; 3/m. Lisbon. 41⅞; 3/m. Porto 41¾; 2/m. Petersb. 1.91½.

Batavia, 1 *December* 1846.

AANVOER. — De lusteloosheid in den handel is ook deze maand blijven voortduren, ten gevolge der in mijn vorig berigt genoemde omstandigheden. De aanzienlijke aanvoeren, die in deze maand van Hollandsche en Engelsche Manufacturen hebben plaats gehad, strekken slechts tot het verergeren der toestand. De Factorij zoo wel als de particuliere huizen verminderen gedurig de prijzen, zoo zelfs, dat Hollandsche *Callicots* 5/4 a *f* 5, 6/4 a *f* 6 werden afgegeven; Gebleekt dito kan niet boven *f* 15⅝ voor 5/4, *f* 7 voor 6/4, en *f* 8¾ voor 7/4 bedingen. Gedrukte en geverwde Lijnwaden zijn geheel zonder verandering; *Slendangs* *f* 36 a *f* 38; *Hoofddoeken* *f* 6¼ a ½. Van Wolle Manufacturen valt te berigten, dat *Lakens* over het algemeen meer vraag genieten; 8/4 *Pelisse Laken* was deze maand sterk gezocht; *Polemieten* blijven a *f* 100 a *f* 105 genoteerd; *Wolle Dekens* van *f* 4½ a *f* 8 met veel vraag.

In *Metalen* was deze maand redelijke omzet, vooral in Zweedsch IJzer en in Bladkoper, in het laatste artikel is weinig voorraad

en tenzij spoedig aanzienlijke aanvoeren plaats vinden, kan men eene verdere rijzing met zekerheid te gemoet zien.

De voorraad *Provisiën* neemt sterk af, en de nieuwe aanvoeren zijn uiterst beperkt. Bij Boter vooral is de invloed merkbaar, goede kwaliteit wordt niet onder *f* 10 a *f* 12 losgelaten, en geprefereerde merken zouden *f* 13 kunnen bedingen. Er hebben eenige arrivementen in Kaas plaats gevonden, doch vonden schaars koopers, puike kwaliteit zoude tot goede prijzen gevede koopers gevonden hebben; Hammen, sterk overvoerd en niet boven *f* 4 te plaatsen.

Van *Dranken* heeft zich tot dus verre alleen de prijs van Genever verbeterd, en indien de aanvoeren matig blijven, kan men voor dit artikel eerlang verdere verhoogingen te gemoet zien. Fransche Vatwijnen blijven voortdurend overvoerd en niet dan tot verlies gevende prijzen te plaatsen; fijne Roode Wijn in kisten genieten meer vraag.

Uitvoer. — Onze productenhandel, is na de aankomst der September-Mail uit Europa met aanzienlijke orders, merkelijk in levendigheid toegenomen, en tengevolge daarvan zijn de prijzen, vooral van *Rijst* buitengewoon gestegen, van *f* 140; monteerde de prijs van het laatste artikel successievelijk tot *f* 165; en zoude men thans blanke kwaliteit onder *f* 170, niet kunnen koopen; ook in *Suiker* was de omzet levendig, ter uitvoering van orders uit Engeland en het Noorden van Europa; in Java *Koffij* werd niets gedaan, bij gebrek aan voorraad, Padang Koffij is wel aan de markt, en a *f* 12 te koop, doch er hebben geene verzendingen plaats, uithoofde men eene vermindering der uitgaande regten op dit artikel te gemoet ziet; Arak 1ste kwaliteit is a *f* 42, *f* 44, te bekomen, doch gebrek aan schepen heeft tot dusverre de verzending belet, bij de ruimere keuze van scheeps-gelegenheid voorziet men dat de kapiteins minder zwarigheid zullen maken ter inlading van dit artikel.

Vrachten. — Door het groote aantal particuliere schepen, in deze maand uitgekomen, is eene daling als waarschijnlijk te beschouwen, tot dusverre is mij echter slechts eene enkelde chartering bekend geworden. Naar Engeland wordt voortdurend £ 5,5 voor *Suiker* geboden; de Hollandsche kapiteins besluiten echter ongaarne tot het aannemen eener lading naar Engeland. Wisselcours onveranderd, op Holland 95 pCt; op Engeland *f* 12, per £ sterling.

SCHEEPSTIJDINGEN.

BATAVIA — binnengekomen. — 2 Nov: Delhi, J. Young, van Londen. - Franklin, J. Abbath, van Londen. — 8 Nov.: Java-Koerier, F. G. Rieuitz, van Amsterdam. — 9 Nov: De Vriendschap, H. W. de Boer, van Amsterdam. - Van der Werff, F. van Buyvenboden, van id. - Margaretha Simonetta, F. J. Hoffman, van id. - Prins van Oranje, P. de Boer, van Rotterdam. — 10 Nov.: Primula, T. A. Jackson, van Liverpool. - Oceaan, N. D. de Boer, van Amst. — 11 Nov.: Olivier van Noord, J. W. Verberne, van Rott. — 12 Nov.: Jan van Hoorn, J. Bouten, van Dordrecht. - Erfprins van Oranje, C. J. Kaleshoek, van Rott. — 14 Nov.: Clara Anna Maria, P. J. Bakema, van Rott. — 15 Nov.: Zeevaart, J. A. Knaap, van Amst. - Maasnymph, J. J. Muntendam, van Rott - Wilhelmina Cathasina, K. L. Swart, van Amst. - Zuid-Holland, O. Lindeman, van Rott. - Ida Wilhelmina, G G. Geerling, van Dordrecht. - De Minerva, J. A. van Hoorn, van Middelburg. - Elisabeth en Antonia, B. Bakker, van Amst. - Admiraal van Heemskerk, A. F. P. A. Abbema, van id. - De twee Anthony's, A. Plug, van Rott. — 16 Nov.: Kyle, T. Boyd, van Glasgow. - Elisabeth en Antoinette, H. A. Besier, van Amst. - Chilo, G. F. Basset, van Boston - Graaf van Hogendorp, G. van Heel, van Rott. - Delfshaven, J. D. Nordlohne, van id. - Baron van Geen, P. B. Wijland, van Dordt. - De Zwijger, J. A. Mugge, van id. - Nassau, J. J Duintjer, van Amst. - Anjer, G. Gerrits, van id. - Java's Welvaren, G. Gollards, van id. - Straat Sunda, T. C. H. Kock, van id. - Decima, C. H. Smit qq., van id. — 17 Nov.: Bato, P. Sipkes, van Rott - Juno, W. J. Chevalier, van Dordt - Urania, C. Abrahams, Jr, van Amst. - Mathesis, H. T. Sutton, van Londen. — 19 Nov.: Libra, U Trip, van Rott — 20 Nov.: Sumatra, H. Veltman, van China. - Theodora en Sara, A. van Oosterroom, van Amst. - Margaretha Johanna, H. Schoor, van id. — 22 Nov.: Eugenie, G. A. Klimp, van Amst. — 23 Nov.: Dionysia Catharina, P, Arentspoot, van Amst. — 25 Nov.: Johanna, E. Verschoor, van Rott. - Wilhelmina Arnolda, J. L. Mulder, van Amst. - Willem Ernst, H. Wittebol, van id. — 26 Nov.: Richard Thorntou, T. Maxmill, van Londen.

vertrokken. 3 Nov.: De Beurs van Rotterdam, Veenstra, n. Rott - Knickerbocker, B. Koster, n. Amst. — 7 Nov.: Machthilda Cornelia, N. J. Nunnen, n. China. — 8 Nov.: Jan Pietersz. Koen, B. van der Plas, n. Amst. - Susanna Christina, J. Hoekstra, n id. — 9 Nov.: Immagonda Sara Clasina, H. Zoetlief, n. Amst. — 10 Nov: Sophia, J. P. Ketels, n. Hamb. - Maasstroom, H. Schuth, n. Rott. — 8 Nov.: Staatsraad Band, J. H. Seepe, n. Amst. — 13 Nov.: Eng. Schip Caractaun, R. Barber, n. Cork. — 15 Nov: Olijn, J. R. Schulderup, n. Hamb. - Ternate, S van de Koppel, n. Rott. — 17 Nov.: Clara Henriette, P. H. Willers, n. Amst. — 18 Nov: Norma, C. H. Vallisen, n. Hamb. - Louisa, J. F. Verschuur, n. Rott. — 22 Nov.: Klara Anna Maria, P. J. Fockema, n. China. — 24 Nov.: Sen Gull, J. P. Langley, n. Cork. - India, J. A. Pronk, n. Rott. — 26 Nov.: Straat Sunda, T. C. H. Kock, over Tjilatjap n. Nederl. Graaf van Hogendorp, T. van Hees, n. China. — 27 Nov.: Auguste, T. Busing, n. Bremen. - De Roompot, S. van Delden Azn., n. Middelb.

SAMARANG. — binnengekomen. — 7 Nov.: Camilla, H. Klaasmoet, van Valparaiso.

— vertrokken. — 26 Oct.: Julie en Sophie, H. Gaignoux, n. Nant. — 3 Nov.: Emanuel, J. L. Dulo, n. Nant — 9 Nov.: Boadecia, F. Wierland, n. Engel.

SOURABAYA. — vertrokken. — 25 Oct.: Rabenhaupt, A J. de Jonge, n. Nederl. over Pangool en Patjitan — 28 Oct: De Onderneming, J. C. van Heeckeren, n. Amst. over Passocroean. — 1 Nov.: President Verkouteren, S. Hoekstra, over Pang. en Patjitan, n. Nederl. — 12 Nov.: Nova Zembla, H. Heykoop, over Passar, n. Rott — 13 Nov.: Jeannetta Philippina. N. Rademaker, over Probolingo n. Nederl. - Maria, H. D. van Wijk, over Passar. n. id. — 14 Nov.: Neptunus, J. N. Schnijder, over Probolingo n. id. - Claudius Civilis, J. Jagerman, over id. n. id. — 15 Nov.: Erasmus, C. M. van Dijck, over id. n. id. — 17 Nov.: Admiraal Zoutman, over Probolingo en Panarookan n. id. — 18 Nov.: Sara en Maria, G. A. W Dijkers, n. Amst.

MENGELWERK.

DE MARKIES VAN POMBAL,

beoordeeld door »*de Gids*."

Eerste beschuldiging tegen de orde van Jesus (1).

II.

c. De den Jezuïten aangewrevene wederspannigheid bij de uitvoering van het verdrag tusschen Spanje en Portugal, betreffende eene ruiling van grondgebied in de Amerikaansche bezittingen. Pombal en diens handlanger Gomez d'Andrada, benevens hunne aanhangers, de Fransche Encyclopedisten, de voorstanders van nationale kerken en Mr. W. R. Boer, leggen de Jezuïten, ten dezen aanzien, wederspannigheid ten laste: hadden wij den moed tegen eene zoo vinnig vervolgde orde eene beschuldiging in het midden te brengen, wij, daarentegen, zouden hun ten laste leggen, en hun dit ten laste leggende, het betreuren, dat zij van hunnen invloed op de bevolkingen der Paraguaysche missiën geen krachtiger gebruik maakten, ten einde te beletten, dat die rampzaligen op barbaarsche wijze uit hun eigendom, uit hun vaderland verdreven werden, — ten einde te beletten, dat die kleinen van geest aan de regtvaardigheid van het oordeel Gods twijfelden en tot wanhoop oversloegen; — ten einde te beletten, dat door hunne lijdelijke houding en deemoedige onderwerping het vloekbesluit van Pombal een schijn van wettigheid verkreeg. Ziedaar, ons alzoo wederom lijnregt in tegenspraak met Mr. W. R. Boer. Hij verwijt de Jezuiten hunne wederspannigheid, wij, van onze zijde, ware hunne gehoorzaamheid aan de bevelen hunner Oversten niet een schouwspel, om Engelen zelfs te verblijden, wij zouden hun hunne lijdelijkheid ten verwijt kunnen maken! En zoo Mr. W. R. Boer nu eens het bewijs geleverd had voor zijne beschuldiging — wat zou hij dan zoo al te berde hebben kunnen brengen? Hij kon vrij wat lastertaal van latere schrijvers hebben afgeschreven; maar tot de bron opklimmende, waaruit deze allen geput hebben, zou hij ons moeten wijzen op een libel van Pombal's eigene hand, ten titel voerende: »Kort Verslag der Republiek, welke de Jezuïten van Portugal in de overzeesche bezittingen gevestigd en, van den oorlog, welken zij aangestookt en onderhouden hebben tegen de legers der kroonen van Spanje en Portugal", — een libel, waaruit alle latere beschuldigingen genomen zijn, — een libel, vol verdichtselen en beschuldigingen, voor geene van welke intusschen eenig bewijs werd aangevoerd, en dat dan ook, ten gevolge van een verslag, uitgebragt door Don Zevalos, welke namens Spanje belast was met het onderzoek op de plaats-zelve naar de gegrondheid der den Jezuïten door Pombal aangetegen beschuldigingen, door het hoogste Geregtshof te Madrid veroordeeld werd, om in het openbaar verbrand te worden, en dat daarenboven, tot driemaal toe (den 13 Mei 1755, den 27 Sept. 1759 en den 19 Febr. 1761), door Ferdinand VI en Karel III bij koninklijke besluiten geschandvlekt werd. En had Mr. W. R. Boer willen bewijzen, wat hij zoo stoutweg en als boven allen twijfel verheven, durft beweren, dan ware zijn bewijs op niets neêrgekomen, dan op den inhoud van zulk een fraai libel! Nog eens, wat dunkt er u van, lezers, van dien Pombal, als van een voorbeeld, voor ons Vaderland »*niet zonder leering*," en van dien Mr. W. R. Boer, die zich niet ontziet een zoodanigen ons ter navolging voor te stellen?

Wij echter, van onzen kant, daar wij niet verlangen op ons woord alleen geloofd te worden, stellen er prijs op een afdoend bewijs voor de in deze zaak door de Jezuiten aan den dag gelegde lijdelijkheid, te stellen tegenover de uit de lucht gegrepene aantijgingen van Mr. W. R. Boer. En niet alleen dat Schœll (t. a. p. Dl. XXXIV blz. 51), een niet van partijdigheid te verdenken geschiedschrijver, hunne onderwerping volgenderwijze erkent: »Toen de Indianen der Colonie del San Sacramento, ten getale van 10- a 14,000 in de wapendienst geoefende en van kanonnen voorziene mannen, weigerden zich aan het geslagen ban-vonnis te onderwerpen, geloofde men naauwelijks aan de verklaring der Vaders Jezuïten, dat zij alles hadden aangewend, om hen tot gehoorzaamheid te nopen. Het is evenwel bewezen, dat de Vaders, oogenschijnlijk althans, alle daartoe strekkende pogingen in het werk stelden;" maar de verklaringen van Don Francisco Gullierez de la Huerta, in een verslag aan den magistraat van Castilië laat, daarenboven, aan niemand het regt, van de waarheid dezer door Schœll gegevene getuigenis, — van de onderwerping en gelatenheid der Jezuïten, een oogenblik in twijfel te trekken: »Wat vond Don Zevalos in de Paraguaysche missiën!" vraagt Gullierez de la Huerta. »Hij vond er voorbeeldige geestelijken, is zijn antwoord, in stede van oproerstokers; ijverige zendelingen in stede van bandieten-hoofden; in een woord, hij vond niets dan veroveringen, ten voordeele van de Godsdienst en den Staat, door de wapenen der zachtzinnigheid en der liefde-alleen gewonnen, en eene stichting, zamengesteld uit beschaafde wilden, die uit eigene beweging gekomen waren om de kennis der wet te vragen, die zich vrijwillig daaraan hadden onderworpen en die door de banden der Evangelies, de betrachting der deugd en de eenvoudige zeden der eerste Christen- eeuwen tot ééne Maatschappij verbonden waren. Eene vijandelijke geest werd bij geen hunner waargenomen en het minst van allen dachten de Jezuïten er aan een zoodanigen geest ooit bij hen in het leven te roepen (2)". De beschuldiging van weerspannigheid spatte dus, met die van ongeoorloofden handel, hen in het aangezigt terug, die door sectengeest verleid worden, op grond van logentaal onschuldigen te veroordeelen. R.

(*Wordt overmorgen vervolgd.*)

(1) Zie onze Nos. 86, 87 89, en 90

(2) Esposicion y dictamen del fiscal del consego y Camara d. Francisco Guttierez de la Huerta.

ADVERTENTIEN.

Amsterdam, bij C. L. van Langenhuysen, Drukker en Uitgever.